WILLIAM
SHAKESPEARE

EL REI LEAR

TRADUCCIÓ DE L'ANGLÉS
DE JOAN SELLENT

BARCELONA 2008 QUADERNS CREMA

TITOL ORIGINAL *King Lear*

Publicat per:
Quaderns Crema, S. A., Societat Unipersonal
Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel.: 934 144 906 - Fax: 934 147 107
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© de la traducció, 2008 by Joan Sellent Arús
© d'aquesta edició, 2008 by Quaderns Crema, S. A.

Tots els drets reservats:
Quaderns Crema, S. A.

ISBN: 978-84-7727-461-2
DIPÒSIT LEGAL: B. 34.893 - 2008

A la coberta, fragment de *King Lear Weeping over the Dead Body of Cordelia*, de James Barry (1786)

© de la imatge de la coberta, 2008 by Tate, London

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *juliol 2008*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—incloent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

ESCENA I

Un saló al palau del rei Lear.
Entren KENT, GLOSTER *i* EDMUND.

KENT Em pensava que el rei apreciava més el duc d'Albany que no pas el de Cornwall.

GLOSTER Això crèiem nosaltres, també. Però ara, amb la divisió del regne, no queda clar quin dels dos valora més; perquè les dues parts estan tan igualades que ni el més minuciós descobriria res de l'un que pogués ser envejat per l'altre.

KENT ¿Aquest no és el vostre fill, senyor?

GLOSTER La seva criança ha estat a càrrec meu, sí. I haver de reconeixe'l m'ha fet ruboritzar tan sovint, que a hores d'ara ja tinc la pell cremada.

KENT No puc concebre com...

GLOSTER Doncs la mare d'aquest jove sí que va poder, senyor; i de resultes d'això se li va arrodonir la panxa, i s'ha de dir que va tenir un fill al bressol abans de tenir un marit a l'alcova. ¿Hi ensumeu una falta?

KENT No puc pas desitjar que la falta no s'hagués

comès, si allò que en va sortir és de tan bon veure.

GLOSTER Però tinc un altre fill, legítim i aproximadament un any més gran que aquest, que, en canvi, no em mereix pas més estimació. Aquest pocavergonya va arribar d'estranquis en aquest món abans que l'anessin a buscar, sí, però la seva mare era una bellesa. Fabricar-lo va ser molt divertit, i el fill de puta ha de ser reconegut. ¿Coneixes aquest noble cavaller, Edmund?

EDMUND No, senyor.

GLOSTER És el comte de Kent. D'ara endavant recorda'l com el meu amic honorable.

EDMUND Sóc el vostre servent, senyoria.

KENT He d'estimar-te, i et vull conèixer més bé.

EDMUND M'esforçaré per merèixer-ho, senyor.

GLOSTER Ha estat fora nou anys, i tornarà a marxar. Aquí tenim el rei.

Toc de trompeta.
Entra un criat portant una corona, el REI LEAR, CORNWALL, ALBANY, GONERIL, REGAN, CORDÈLIA *i uns* ASSISTENTS.

LEAR Gloster, vés a atendre els senyors de França i de Borgonya.

GLOSTER Sí, majestat.

Surten GLOSTER *i* EDMUND.

LEAR Escolteu, mentrestant, els nostres plans
més ben guardats. El mapa.
(*Fa un gest ordenant que l'hi portin*).
Sapigueu
que hem dividit en tres el nostre regne,
amb el ferm determini
que la nostra vellesa es descarregui
de deures i neguits, tot conferint-los
a unes forces més joves, mentre fem
el camí de la mort més alleujats.
Gendre nostre de Cornwall,
i gendre d'Albany, no menys apreciat:
volem, ara i aquí, proclamar el dot
de cadascuna de les nostres filles,
perquè així evitarem futurs conflictes.
El príncep de Borgonya i el de França,
grans rivals en l'amor de la més jove,
els tenim a la cort en sojorn amorós
i esperen de fa temps una resposta.
Digueu-me, filles meves (ara que em desprenc
de ceptre, terres i preocupacions d'Estat),
quina de totes tres m'estima més,
i així el nostre llegat més generós
es podrà fer extensiu fins on natura
i mèrits rivalitzin amb més força.
Goneril, filla gran: parla primer.

GONERIL Senyor, us estimo més del que amb paraules
es pugui confegir. Em sou més valuós

que la vista, l'espai, la llibertat...
que tot el que té un preu, per singular
o cotitzat que sigui; no pas menys
que una vida de gràcia, salut, bellesa, honor...
Més enllà del que un fill ha donat mai
o ha percebut un pare, el meu amor
fa que l'alè i la parla semblin pobres
al costat de la seva magnitud.

CORDÈLIA (*Apart*). ¿Què podrà fer Cordèlia? Estimar i callar.

LEAR (*Assenyalant una zona del mapa*).
D'aquesta ratlla fins aquesta,
de tot aquest terreny de boscos ombrejats,
de planures obertes, rius pletòrics
i prades sense límit, et nomeno senyora.
Que els descendents del duc d'Albany i teus
en siguin amos a perpetuïtat.
Sentim ara què diu la nostra filla Regan,
la segona, l'esposa del duc de Cornwall. Parla.

REGAN Sóc feta del mateix metall
que la meva germana, i em valoro igual.
Acaba d'expressar el que sento jo,
però s'ha quedat curta: jo em declaro
contrària a qualsevol altre motiu de joia
que complagui els sentits més afinats,
i res no em fa feliç si no és l'amor
del meu pare i senyor.

CORDÈLIA (*Apart*). Pobra Cordèlia, doncs!...
Però no, perquè sé que el meu amor

és molt més ric que no la meva llengua.

LEAR Que tu i els teus hereus sigueu els amos
per sempre d'aquest ample terç del meu reialme,
no pas menys espaiós, valuós i plaent
que el que he llegat a Goneril.
(*A Cordèlia*). I ara, joia nostra
—per bé que l'última i la més petita—,
que veus com es disputen el teu jove amor
el vi de França i les pastures de Borgonya,
¿què pots dir per endur-te'n un terç més opulent
que les teves germanes? Parla.

CORDÈLIA No res, senyor.

LEAR ¿No res?

CORDÈLIA No res.

LEAR Del no-res no en surt res.
Torna a parlar.

CORDÈLIA Per més que em dolgui, no puc fer que em pugi
el cor fins a la boca. Estimo Vostra Majestat
d'acord amb el meu deure: no pas més, ni menys.

LEAR Cordèlia! Mira d'esmenar una mica
el que dius, que t'hi jugues la fortuna.

CORDÈLIA Bon senyor,
vós m'heu donat la vida, m'heu criat, m'heu estimat,
i jo us ho pago com és de rigor:
amb obediència, amor i el més profund respecte.
¿Com és que, si les meves germanes us estimen
a vós únicament, tenen marit?
Quan em casi, jo espero que el senyor
la mà del qual rebrà el meu dot
s'endugui la meitat del meu amor,
del meu deure i les meves atencions.
Jo mai no em casaré com les meves germanes:
[per estimar-vos exclusivament a vós].[1]

LEAR ¿És el teu cor, qui parla?

CORDÈLIA Sí, senyor.

LEAR ¿Tan jove, i ja tan insensible?

CORDÈLIA Tan jove i tan sincera, pare.

LEAR Molt bé. Doncs la sinceritat
haurà de ser el teu dot, a partir d'ara:
per la sagrada resplendor del sol,

[1] Aquesta traducció es basa en l'edició *in folio* de 1623, que va aparèixer amb un nombre considerable de canvis respecte a la primera edició *in quarto* de 1608. Alguns d'aquests canvis són addicions al text, però la majoria deriven de la supressió de fragments. Incloem, entre claudàtors, la traducció de tots aquells fragments que no figuren a l'edició de 1623. (*N. del T.*).

pels ritus d'Hècate i per la nit,
per tota la influència dels planetes
que ens atorguen i ens prenen l'existència,
renego ara mateix de tot deure patern,
proximitat i parentiu de sang,
i sempre més, pel meu cor i per mi,
seràs una desconeguda.
L'escita més salvatge,
o aquell qui s'alimenta dels seus fills
per sobreviure, trobaran en el meu cor
tant d'afecte, pietat i acolliment
com tu, que eres la meva filla.

KENT Majestat...

LEAR Silenci, Kent! No et fiquis entremig
del drac i el seu furor. Jo l'estimava
com ningú, i confiava de trobar el repòs
en la seva tendresa. Lluny de la meva vista!
La pau que trobaré a la tomba no és més certa
que l'amor que el seu pare li retira.
Crideu el rei de França. ¿Què? ¿No es mou
ningú?...
I el senyor de Borgonya. Cornwall i Albany,
sumeu un tercer dot als de les meves dues filles.
I que sigui l'orgull—segons ella, "franquesa"—
qui li trobi un marit. Jo us llego el meu poder,
preeminència i tots els atributs reials.
Cada mes, reservant-me un centenar
de cavallers que mantindreu vosaltres,
m'allotjaré per torns a casa d'un o l'altre.
Conservaré només el nom
i tots els títols de la reialesa:

control, rendes i drets d'execució
de la resta, seran, estimats fills,
tots vostres; i, per confirmar-ho,
repartiu-vos aquesta diadema.

KENT Noble Lear,
a qui sempre he honorat com el meu rei,
estimat com un pare i obeït com el meu amo,
com el meu protector, en qui penso en la
pregària...

LEAR L'arc i la fletxa són tensats: esquiva'ls.

KENT No. Dispareu, encara que la punta
envaeixi el meu cor; Kent perdrà les maneres
si Lear perd el seny. ¿Què pretens, vell?
¿Tu creus que al deure li fa por parlar
quan el poder claudica davant de l'afalac?
L'honor no sap fer embuts
quan el ceptre cedeix a la follia.
Canvia el teu judici,
i, a la llum d'un criteri més serè,
controla aquest impuls abominable.
Puc avalar amb la vida la meva convicció
que la filla més jove no és la que menys t'estima;
i, si els mots són opacs, és molt sovint
perquè no surten d'un cor buit.

LEAR Kent, per la teva vida,
no parlis més.

KENT La meva vida no ha estat mai,
per mi, més que un peó per moure'l

contra els teus enemics, i no tinc por de perdre-la
si es mou per protegir-te.

LEAR Lluny de la meva vista!

KENT Hauries d'afinar-la més, la vista, Lear:
deixa'm ser la diana dels teus ulls...

LEAR Et juro per Apol·lo...

KENT Si jures per Apol·lo, majestat,
invoques els teus déus en va.

LEAR Canalla! Descregut!

Posa la mà damunt l'espasa.

ALBANY/CORNWALL Conteniu-vos, senyor.

KENT Fes-ho;
mata el teu metge,
i que la infecta malaltia cobri els honoraris.
Revoca el teu destí o, si no,
mentre la meva gorja pugui emetre un so,
jo et retrauré que fas mal fet.

LEAR Escolta'm bé, traïdor!
Escolta'm, pel teu vot de lleialtat!
Has pretès que incomplíssim la paraula
—cosa que encara no hem gosat fer mai—
i, amb orgull excessiu, pretenies ficar-te
entre sentència i braç executor
—cosa que no toleren

ni el nostre tarannà ni el nostre rang—:
rep, doncs—amb tot el nostre poder vigent
encara—,
la teva recompensa.
Et concedim cinc dies per reunir
defenses contra les hostilitats del món,
i el sisè donaràs la teva detestable esquena
al nostre regne. Si, el dia que fa deu,
el teu cos desterrat encara es troba
dins els nostres dominis, moriràs a l'instant.
Fora! Per Júpiter! Això és irrevocable.

KENT Adéu, monarca. Si és així com vols mostrar-te,
la llibertat és fora, l'exili és aquí dins.
(*A* CORDÈLIA).
Que t'aixoplugui la bondat dels déus, Cordèlia,
tu que penses i dius les coses pel seu nom!
(*A* REGAN *i* GONERIL).
I que els vostres discursos s'avinguin amb les
obres,
i donin algun fruit les paraules d'amor.
Així doncs, prínceps, Kent us diu adéu a tots,
i emmotllarà la seva vida a un nou país.

Surt.

Trompetes. Torna a entrar GLOSTER *amb el rei de* FRANÇA*, el duc de* BORGONYA *i* ASSISTENTS.

GLOSTER Noble senyor, aquí teniu França i Borgonya.

LEAR Duc de Borgonya,
primer ens adreçarem a vós, que amb aquest rei